

בס"ד. שיחת ש"פ בראשית, מבה"ח מרחשון, ה'תשכ"ד.

— התוועדות א —

בלתי מוגה

א. ישנו מכתב של כ"ק מו"ח אדמו"ר מאסרו חג הסוכות תש"ח¹, ובו כותב, ש"אם לאיזה סיבה .. לא הספיקן לסדר התוועדות בימי המועד, אזי לסדר התוועדות באחד מימי התשלומין עד יום תענית קמא דבה"ב".

ובהקדמה — כיון שכל עניני החסידות מתחילים עם הבעש"ט — הנה בהתחלת המכתב כותב כ"ק מו"ח אדמו"ר:

"עדת ישראל בכל מרחבי תבל יודעים את מדת אהבת ישראל שהדריך בה מורנו הבעש"ט את בני", ופרסמה בסגנון הידוע ומפורסם לכל: מען² זאָל ליעב האָבן און מייקר זיין דעם גאָר פשוט'ן אידן אָזוי ווי דעם גרעסטן גאון, ווייל ער איז אַ איד, ואב אחד לכולנו³, כאמור, בנים אתם לה' אלקיכם⁴, ונאמר⁵ אהבתי אתכם אמר ה'".

אבל, זוהי רק התחלת ופתיחת המכתב, ולאח"ז כותב אודות השלמת ענין ההתוועדות, כנ"ל.

ב. ויש להוסיף בזה:

כיון ש"עשיר שהביא קרבן עני לא יצא"⁶, הרי מובן, שהוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר בנוגע לתשלומין להתוועדות, היא, לא רק אם לא הספיקן לסדר התוועדות, אלא אפילו אם סידרו התוועדות, אבל ההתוועדות לא היתה לפי האופן שנדרש ממונו, בבחינת "קרבן עשיר", הנה גם אז צריכים להשלים זאת באחד מימי התשלומין.

וכמו"כ מובן, שהתוועדות שנערכת בימי התשלומין צריכה להיות בהוספה יתירה מאשר בימי המועד — מצד ב' טעמים:

(1) נדפס בתחלת קונטרס י"ט כסלו תש"ח
 (סה"מ תש"ח ע' 79. ואח"כ באג"ק שלו ח"ט
 ס"ע שכח ואילך).
 (2) = יש לאהוב ולייקר את היהודי היותר
 פשוט כמו את הגאון היותר גדול, להיותו
 יהודי כו'.
 (3) מלאכי ב, יו"ד.
 (4) פ' ראה יד, א.
 (5) מלאכי א, ב.
 (6) נגעים פי"ד מ"ב.

א) ככל עניני תשובה שצריכים להיות באופן ד"כפלים לתושי"י, וכמובא באגרת התשובה⁸: "אם הי' רגיל לקרות דף אחד יקרא ב' דפים, לשנות פרק א' ישנה ב' פרקים וכו'".

ב) ימי המועד הם מצד עצמם ימי שמחה, וכפי שפוסק רבינו הזקן בשולחנו⁹: "כל שבעת ימי הפסח ושמונת ימי החג .. חייב אדם להיות שמח כו'", משא"כ ימי התשלומין שמצד עצמם הם ימי חול. וכדי לבקוע ("דורכרבעין") ולהחדיר בהם שמחה, יש צורך בעבודה יתירה.

ג. לאחר ש"ק מו"ח אדמו"ר כתב אודות ענין ההתוועדות — מביא במכתבו "אחת התורות הראשונות שפרסם הוד כ"ק רבינו הזקן, כשחזר ממעזריטש מעוטר בעטרת תפארת .. עמוד התורה של חב"ד", על הפסוק¹⁰ "בראשית ברא" (כדלקמן ס"ה) — "אחרי ההקדמה הלזו": "הערט"¹¹ די תורה וואָס מורנו הבעל שם טוב האָט מקבל געווען אין היכל המשיח און זייט זי מפרסם בשמם כו'".

וביאור השייכות של התורה על הפסוק "בראשית ברא", בתוספת ההקדמה שזוהי תורה שקיבל הבעש"ט בהיכל משיח, עם המדובר לפניז אודות תשלומי ההתוועדות של חודש תשרי — יש לומר:

חודש תשרי הוא חודש כללי¹², שבו מאירים גילויים כלליים על כל השנה, וע"י ההתוועדות ממשיכים זאת בימים הפרטיים של כל השנה. וכיון שמדובר אודות ענינים כלליים — לכן הובאה התורה לאחר ההקדמה שזהו מה שקיבל הבעש"ט בהיכל המשיח, כי, גילוי המשיח הוא תכלית שלימות כללות כל הגילויים.

וזהו גם דיוק הלשון "זייט זי מפרסם בשמם", דהיינו, בשם הבעש"ט ובשם המשיח, היינו, שתורה זו באה ממשיח עצמו; לא רק מהיכל משיח, אלא ממשיח עצמו.

והענין בזה:

"היכל" — הוא כמו בית, וידוע שבית הוא בריחוק מן האדם. וכידוע בענין הפרש שבין לבוש לבית¹³, שגם לבוש הו"ע חיצוני, אבל

(7) איוב יא, ו. וראה שמו"ר רפמ"ו.

בשמם.

(8) ספ"ט.

(12) ראה מאמרי אדה"ז תקס"ו ע' שעט.

(9) או"ח סתקכ"ט ס"ו.

אוה"ת סוכות ע' א'תשנו. ברכה ע' א'תתסו.

(10) ריש פרשתנו.

סה"מ תרנ"ד ע' לו. תרע"ח ע' רעה. תש"ב ע' 49. ועוד.

(11) = שמעו את התורה שקיבל מורנו

(13) ראה לקו"ת ברכה צח, סע"ד. ובכ"מ.

הבעש"ט בהיכל המשיח, ופרסמו אותה

אעפ"כ, הוא בקירוב לאדם, ואילו בית הוא בריחוק ממנו; ואילו כשאומרים "בשמם" — הרי זה בא (לא רק מהיכל המשיח, שהוא בריחוק ממנו, אלא) ממשיח עצמו.

ועפ"ז, מה שנזכר "היכל המשיח", הרי זה למעליותא — שבא מעצמיות ענין המשיח, וכידוע¹⁴ שבבית נמצא עצם האדם, שזהו אפילו כשמדובר אודות "בית" סתם, ומכ"ש כשמדובר אודות "היכל", שאינו כמו בית שיכול להיות אפילו ד' אמות על ד' אמות בלבד¹⁵, אלא היכל מרווח, שמורה על ענין הבל-גבול, ורק בגלל ההמשכה וההתגלות למטה בגדרי המקום בהכרח שתהי' לו איזה מדה, אבל המדידה אינה מעלימה על העצם. וע"ד "מקום ארון אינו מן המדה"¹⁶, והיינו, שבאמת הרי זה בלי-גבול, ורק בגלל שנמשך למטה הרי זה בא במדידה ד"אמתיים וחצי גו"¹⁷, אבל המדידה היא מדידה עצמית¹⁸, ולכן אינה מעלמת על העצם.

ד. והנה, ביאת המשיח היא לא רק כללות ענין הגילויים, אלא גם כללות ותכלית שלימות העבודה, וכמבואר בהמשך וככה¹⁹ בפירוש מ"ש²⁰ "ושם נעשה לפניך . . כמצות רצונך", שדוקא לעתיד לבוא תהי' שלימות העבודה, "כמצות רצונך".

והרי מעלת העבודה דלעתיד לבוא היא בגלל שבאה לאחרי הגלות. וכדוגמת מעלת בית שני על בית ראשון, כפירוש הגמרא²¹ שהפסוק²² "גדול יהי' כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון" קאי על בית שני, וכמשנת²³ שזהו לפי שבית שני בא לאחרי הגלות, ולכן "ותהי' שמחה גדולה מאד"²⁴. ומזה מובן במכ"ש בנוגע לבית שלישי — כפירוש הזהר²⁵ ש"גדול יהי' כבוד הבית הזה האחרון" קאי על בית שלישי — שמעלתו היא בגלל שבא לאחרי וע"י מעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות (כמ"ש בתניא²⁶).

וזהו גם הקשר של ענין המשיח עם התורה על הפסוק "בראשית

14 (ראה מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' ח"ב ע' תכ ואילך).	14 (ראה מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' ח"ב ע' תכ ואילך).
15 (פס. אוה"ת בלק ע' תתקצו. ועוד.	20 נוסח תפלת המוספים.
16 (ראה אנציק' תלמודית ערך בית בתחלתו (כרך ג ע' קמה ואילך). וש"נ.	21 ב"ב ג, סע"א ואילך.
17 (כרך ג ע' קמה ואילך). וש"נ.	22 חגי ב, ט.
18 יומא כא, סע"א. וש"נ.	23 שיחת שמחת ביה"ש ס"ח ואילך (לעיל ע' 81 ואילך).
19 תרומה כה, יו"ד.	24 נחמי' ה, יז.
20 ראה גם סה"מ תרנ"ז ע' קנו ואילך.	25 ח"א כח, א.
21 וש"נ.	26 רפ"ז.
22 (תרל"ז — פי"ז ואילך (סה"מ תרל"ז	

ברא" — כי, הענין ד'בראשית ברא" הו"ע העבודה בעניני העולם בדברים הגשמיים, וביחוד בזמן הגלות.

וכפי שמבאר רש"י בתחלת פירושו על התורה, "לא הי' צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם"²⁷ .. ומה טעם פתח בבראשית, משום כח²⁸ מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים" — דלכאורה אינו מובן תירוצו של רש"י: מהי השייכות של "כח מעשיו כו"ר" לתורה? וכי ענינה של התורה הוא להבהיר ולענות על טענות הגויים?! — אך הענין הוא, שתורה מצד עצמה אמנם אינה קשורה עם גוים, אבל כיון שהכוונה היא בירור הניצוצות, יש צורך להתעסק עם גוי, לשמוע טענתו ולהשיב עלי²⁹.

ועד"ז בנוגע ל"גוי" שבכל אחד מישראל, שזוהי נפש הבהמית. וכסיפור הידוע³⁰ עם ר"ש מונקעס בתחילת קירובו לחסידות, שאמר לרבינו הזקן: "הגוי שלי חזק יותר מהגוי שלכם". וזהו ענין "לתת להם נחלת גוים" — בירור נפש הבהמית.

וזהו כללות הענין דזמן הגלות — כמשנ"ת אתמול במאמר³¹, שבזמן הגלות לא נוגע כ"כ אופן התורה והתפלה, ובלשון רבינו הזקן³²: "איך שתהי' התפלה", אלא העיקר הוא לשבור את עצמו ("ברעכן זיך") כו', וכמשל רקבון הגרעין, שעיי"ז דוקא נעשה ריבוי הצמיחה כו'.

ברור הדבר שהתפלה שבזמן הגלות אין לה ערך כלל לתפלת ר' ישמעאל כהן גדול בקדש הקדשים, שגדלה מעלתה ביותר הן מצד המקום — קדש הקדשים, הן מצד הזמן — יום הכיפורים, והן מצד נפש האדם — כהן גדול; אבל אעפ"כ, בזמן הגלות לא נוגע מעלת התפלה עצמה, אלא העיקר הוא ענין האתכפיה ובירור נפש הבהמית.

ודוקא ע"י עבודתינו עתה בהעלם והסתור של הגלות, "נחלת גוים", באים להגילויים דלעתיד לבוא.

ה. וזהו תוכן תורת הבעש"ט שקיבל בהיכל משיח³³:

"בראשית — התחלת העבודה בעבודת ה' היא — ברא, פירושו

(32) בד"ה משיב הרוח ומוריד הגשם תקס"ב (מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' לד).
(33) ראה גם שיחת ש"פ בראשית תשכ"א (התוועדות ב) סי"ב (תו"מ חכ"ט ע' 130).
וש"נ.

(27) בא יב, ב.
(28) תהלים קיא, ו.
(29) ראה גם לקו"ש ח"כ בתחלתו. וש"נ.
(30) ראה גם תו"מ חל"ו ע' 323. וש"נ.
(31) ד"ה להבין ענין משיב הרוח ומוריד הגשם דיום שמח"ת פ"ו (לעיל ע' 121).

גילוי, אלקים — לגלות את הכוונה הפנימית והעצמית דשם אלקים כו", כי, הכוונה הפנימית של ההעלם היא — שעל ידו דוקא באים לגילוי העצמות שיתגלה ע"י משיח.

ומסיים שם, שע"ז "יתגלה הפנימית דאת השמים ואת הארץ, שהם הד' אותיות אל"ף ה"א ו"ו ה"א משם הוי' כו"; וכבר נתבאר במק"א³⁴ הענין דשם אהו"ה³⁵.

* * *

ו. דובר כבר³⁶ שבקביעות שנה זו, שמיד לאחרי ב' הימים דר"ה, וכן מיד לאחרי ב' הימים דשמע"צ ושמח"ת, בא יום השבת, אזי "בתלת זימני הוי חזקה"³⁷.

ולהעיר, שבנוגע להקביעות דר"ה יש דבר פלא³⁸:

הסדר דקביעת השנה הוא באופן ש"לא אד"ו ראש"³⁹. ובפרט לפי דעת הרס"ג⁴⁰ שד' הדחיות — ובכללם גם הדחי' ד"לא אד"ו ראש" — הם מן התורה.

והפלא שבדבר — שהקביעות דר"ה הראשון, יום ברוא אדה"ר, היתה ביום ששי!

אמנם, מצד הענין דספיקא דיומא, הנה כשחל ר"ה ביום חמישי, אזי יום ב' דר"ה (ששייך גם ליום ראשון, שהרי שני הימים דר"ה נחשבים "כיומא אריכתא", כהדין בנוגע לביצה שנולדה ביו"ט כו"⁴¹) חל ביום ששי. ומצד זה משתווה הקביעות דר"ה עתה עם הקביעות בפעם הראשונה.

ובענין זה יש חילוק בין ר"ה לשמח"ת — שר"ה ביום ששי שייך גם בארץ ישראל, משא"כ שמח"ת ביום ששי שייך רק בחוץ לארץ.

וגם בענין זה רואים את מעלת הגלות — שכדי שענינים של שמחה וגילוי יהיו כמו בפעם הראשונה, הרי זה ע"י ענין הגלות וחוצן לארץ דוקא.

38) ראה גם תו"מ ח"ב בתחלתו. וש"נ.
39) רמב"ם הל' קידוש החודש רפ"ז.
טושו"ע או"ח סתכ"ח.
40) הובא ביסוד עולם שער ד' פ"ו. וראה בארוכה תו"ש בא כרך יג פ"ג. וש"נ.
41) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סת"ר ס"ג ואילך. וש"נ.

34) ראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א במכתב הג"ל. וש"נ.
35) חסר סיום הענין (הנו"ק). וראה שיחת ש"פ בראשית, התוועדות ב' — המשך לשמח"ת סמ"ח (לקמן ס"ע 191 ואילך).
36) שיחת יום שמח"ת סט"ו (לעיל ע' 132 ואילך). וש"נ.
37) ב"מ קו, ריש ע"ב. וש"נ.

ז. בשנת תש"ד אמר כ"ק מו"ח אדמו"ר⁴² שביום הש"ק בקביעות כזו יש ג' ענינים: שבת, שבת בראשית ואסרו חג.

ומובן, שגם סדר הענינים הוא בדיוק — לפי הכלל שתדיר קודם⁴³: שבת — שישנו בכל שבוע ושבוע, "מונה ששה ימים ומשמר יום אחד"⁴⁴; שבת בראשית — פעם אחת בשנה; ואסרו חג — כאשר קביעות השנה היא באופן שר"ה חל ביום חמישי וביום ששי.

וכל ג' הענינים שביום הש"ק זה שייכים זל"ז, כי: שבת — הו"ע התענוג; שבת בראשית הו"ע ההמשכה על כל השנה, להיותו שבת כללי, וכידוע⁴⁵ הפתגם⁴⁶ "אזוי⁴⁷ ווי מ'שפאנט־אין אזוי גייט עס כו"; ואסרו חג הו"ע ההמשכה דשמע"צ ושמח"ת.

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א): יתן השי"ת שהשמנונית והשמחה דשמע"צ ושמח"ת, והתענוג דשבת, יומשכו על כל השנה.

* * *

ח. מאמר ד"ה להבין מ"ש בפע"ח בענין התפלה שהיא שפיכת נפש⁴⁸ — מיוסד על מאמר ד"ה זה דשבת בראשית תקס"ב⁴⁹.

* * *

ט. בתפלת מנחה מתחילים לקרוא פרשת נח.

והנה, בענין מי נח — יש ב' פירושים: (א) "מים הזידונים"⁵⁰, "מים רבים"⁵¹ דטרדות עוה"ז המבלבלים כו"⁵², (ב) מי נח מלשון "ניחא דרוחא", ובזה גופא — "נח נח" ב"פ, כמ"ש בזהר⁵³, ומבואר בדא"ח⁵⁴ שהו"ע ניחא לעלאין וניחא לתתאין, ניחא ברוחניות וניחא בגשמיות.

42 שיחת יום שמח"ת בסופה (סה"ש תש"ד ע' 44).

43 ברכות נא, סע"ב. מגילה כט, סע"ב. ועוד.

44 שבת סט, ב.

45 ראה גם שיחת ש"פ בראשית תשכ"א (התועדות א) ס"ז (תו"מ חכ"ט ע' 113). וש"נ.

46 ראה סה"ש תש"ד ריש ע' 81. וראה גם לקו"ש ח"כ ע' 556 (בהערה ד"ה דעם).

47 = כפי שרותמים — כך נמשך על כל השנה.

48 המאמר לא הגיע לידינו לע"ע. — בסיום המאמר ביאר כ"ק אדמו"ר שליט"א וש"נ.

השייכות של מאמר זה לשבת בראשית — כיון שבו מבואר מעלת ענין הביורורים, וזהו ענינו של שבת בראשית — "לתת להם נחלת גוים", גילוי — "ברא" — הכוונה דשם אלקים, כנ"ל (ס"ד-ה).

49 נדפס לאח"ז במאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' מב ואילך.

50 לשון הכתוב — תהלים קכד, ה.

51 שה"ש ח, ז.

52 ראה תו"א ר"פ נח. ובכ"מ.

53 ח"א נח, ב. וראה גם ב"ר פ"ל, ה.

54 ראה תו"מ ס"ה תשרי ע' רמ ואילך.

והקשר שבין ב' הפירושים הוא — שצריך להפך את המים הזידונים ולעשות מהם "נייחא דרוחא". וכמשנת"ל (ס"ד-ה) שהכוונה הפנימית של ההעלם דשם אלקים, ענין הגלות כו', היא — שדוקא עי"ז יבואו לעוצם הגילוי דלעתיד לבוא.

ויה"ר שבקרוב ממש נצא מהגלות אל הגאולה השלימה, החל מאלו הנמצאים במדינה ההיא, דכיון ש"לפום צערא אגרא"⁵⁵, הנה הם ילכו בראש, לקראת הגאולה האמיתית והשלימה, בביאת משיח צדקנו, בקרוב ממש.

[בסיום ההתוועדות נתן כ"ק אדמו"ר שליט"א בידו הק' לכל הנאספים מ"כוס של ברכה" דיום שמח"ת].

